

Kehittämistrakenteet sosiaalialan vahvuutena

Maakuntien kehittämistrakenteet ovat muotoutumassa. Seutukehittäjät, kehittämissyksiköt ja kehittäminen osana perustyötä luovat vahvan pohjan sosiaalialan näkyvyydelle ja vahvuudelle. Lisäksi tiedotteessa on mukana päihdehuollon ja tietoteknologian ajankohtaisia kuulumisia sekä neljän maakuntaliiton näkemyksiä itäsuomalaisen hyvinvoinnin edistämisestä.

*Päihdetyön toimijat kokoontuivat Itäsuomalaista päihdetyötä -seminariin 7.10.2004 Pieksämäellä. Mukana oli myös toimitusjohtaja, professori **Lasse Murto** A-klinikkasäätiöstä. Lisää päihdehuollosta sivulla 10.*

Kehittämistyö on mukavaa. Itäsuomalaisia sosiaali- ja terveydenhuollon näkijöitä ja kokijoita Sosiaali- ja terveys-turvallisuuden keskusliiton kehittämispäivillä.

Kehittäminen ja rakenteet esiin!

Sosiaalialan kehittämishankkeen 1. vuosi on takana. Ensimmäiset sosiaalialan kehittämishankkeen rahoituksella toteutetut kehittämysyksiköt on perustettu ja seutukehittäjät ovat aloittaneet työnsä. Kehittämistoimijoita on monia. Esimerkkinä näistä ovat kuntien tai järjestöjen hankkeet, koulutusorganisaatiot, maakuntaliitot, lääninhallitukset, osaamiskeskittymät jne. Alueelliset kehittämISRakenteet ja painotukset ovat tulleet näkyvimmiksi. Esimerkiksi ISO-alueen neljä maakuntaa toimivat osittain eri logiikalla ja ovat eri vaiheessa kehittämissprosessissa.

Mutta mistä kehittämisessä oikein on kysymys? Mitä kehittäminen merkitsee meidän jokaisen työssä? Onko kehittäminen jotain sellaista, joka tapahtuu jossain mustassa laatikossa ja se näkyy vain lähinnä joinakin yksittäisinä papereina tai ulkopuolelta tulleina vaateina jo muutenkin usein kiireiseen arkeen? Toivottavasti ei.

Usein hoettu slogan on, että vain muutos on varmaa. Toisaalta muutosta ja kehittämistä on toisinaan vaikea erottaa: kehittäminen pakottaa muutokseen ja muutos pakottaa kehittämiseen. Alan kouluttajat tuovat esille, että meissä on kolmenlaisia ihmisiä suhteessa muutokseen: muutoksen rakastajia, vihaajia ja välissä kulkijoita. Mihin kastiin itse kuulomme? Voiko yhdessä ihmisessä vaihdella kaikki kolme roolia tarpeen ja ajan mukaan? Yksi luokittelu kehittämiselle on myös se, millaisesta kehittämisestä

on kyse. Kehittämisen tasot voivat vaihdella oman työn kehittämisestä valtakunnalliseen tai jopa globaaliin sosiaalialan kehittämistoimintaan.

Kansallisiin sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeisiin liittyneet henkilöstöresurssiselvitykset ovat selkeästi osoittaneet, että sosiaali- ja terveystaloudella riittää töitä meille kaikille lähitulevaisuudessa. Oikeastaan mietimmekin lähinnä nyt sitä, millaista työtä ja missä sitä teemme tulevaisuudessa.

Syntyvien sosiaalialan kehittämysyksiköiden osalta on tärkeää arvioida millaiseksi niiden rooli muodostuu kehittämisessä. Ketkä niissä ovat toimijoina mukana? Millaista toimintaa niiden sisällä kehittyy? Millaiset toimintatavat syntyvät esim. sosiaalialan konsultaatioiden tai työelämän ja koulutusorganisaatioiden yhteistyökäytännöille? Tärkeää olisi, että näissä yksiköissä kehittäminen aidosti painottuisi ja välittyisi läpi toimijajoukon. Tavoitteena on, että nämä yksiköt myös resurssoitaisiin sosiaalialan kehittämishankkeen jälkeenkin tekemään osittain alueensa kehittämissuorituksia.

Kokonaisuutta edistäisi, että meistä jokainen miettisi välillä millaisilla rakenteilla ja prosesseilla kehittämissuorituksia tehdään yksiköissämme, kunnassamme ja seutukunnassamme. Rakenteet eivät kehittämissuorituksia sinänsä tee, mutta niiden puuttuminen on selkeä este kehittämissuorituksen jatkuvalla prosessilla. Rakenteiden puuttuminen näkyy myös väsymisenä

piristaloituneeseen kehittämiseseen.

Omalta osaltani ISO-työtä on takana reilu vuosi. Kehittämisverkostoissa ja rakenteissa työskentely on ollut erittäin antoisaa aikaa, monia yhteistyökumppaneita on tavattu ja monia teemoja keskusteltu. Toivottavasti nämä verkostot jatkuvat myös tulevaisuudessa, kun palailen takaisin Kuopion yliopistoon. Lämpimästi Teitä kaikkia kiittäen!

Kuopiossa 16.11.2004

Sari Rissanen
ma. johtaja
Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Lieksan ja ISON välissä

Soile Syrjäläinen työskentelee ISON Pohjois-Karjalan yksikön osa-aikaisena johtajana syyskuusta 2004 tammikuun 2005 loppuun saakka Arjan Jämsénin vuorotteluvapaan ajan. ISO-työ on osittain Soilelle tuttua, sillä hän on toiminut ISON Pohjois-Karjalan alueellisen jaoston jäsenenä.

Kuntien ja ISON yhteistyö toteutuu konkreettisesti Soilen työssä, sillä hän on työskennellyt jo pitkään (14 v.) Lieksan kaupungin sosiaalipalvelukeskuksessa osastopäällikkönä. "Hyppäys tutusta ja turvallisesta kuntatyöstä verkostojen ja kehittämissuorituksen maailmaan on ollut

huikaiseva kokemus. Alkuvaiheen mielikuvista päällimmäisinä ovat yksinäinen taivaltaja, kassi, paperipinot ja valtaisa tiedon tulva. Monenlaiset tuntemukset innostuksesta epätoivoon ovat vaihdelleet, mutta luontainen uteliaisuus ja uudet haasteet ovat kannatelleet eteenpäin. Tällä hetkellä olen vaikuttunut siitä resurssien runsaudesta, jonka toimiva verkosto avaa. Tällä tarkoitan vastavuoroisuutta, luottamusta, yhteistyöhenkeä, yhteisiä pelisääntöjä ja kykyä työskennellä yhdessä yhteisten päämäärien hyväksi", kuvailee Soile tuntemuksiaan ISO-työstä.

Sosiaalialan tietoteknologian vahvaa osaamista Itä-Suomessa

Tietoteknologian ja hyvinvointitekniikan hyödyntäminen sosiaalihuollossa on keskeinen tulevaisuuden haaste niin kuntien sosiaalitoimille kuin yksityiselle sektorille ja järjestöille. Tietoteknologiaa on sosiaalialalla hyödynnetty tähän mennessä lähinnä kuntien sisäisissä tietojärjestelmissä. Kehittymättömiä osa-alueita ovat olleet mm. sähköinen asiointi internetin välityksellä, alueelliset tietojärjestelmät, kansallinen standardointi ja tietoverkkojen hyödyntäminen yhteistyössä.

Rahoituksen saaminen sosiaalialan tietoteknologian kehittämishankkeisiin on ollut tähän asti puutteellista. Muutosta tilanteeseen tuo kuitenkin kansallinen sosiaalialan kehittämishanke, jossa avustuksia suunnataan vuodesta 2005 alkaen myös sosiaalialan tietoteknologian kehittämiseen.

Sirpa Kuusisto-Niemi ja Antero Lehmuskoski selvittivät keväällä 2004 sosiaalitoimien tietohallinnon ja tietotekniikan tilaa Itä-Suomessa. Keskeisinä puutteina he havaitsivat, ettei sosiaalihuollon ohjelmistoja rakenneta työprosessi- ja asiakaslähtöisesti. Selvityksessä huomioitiin myös tiedonhallintaan ja tietoteknologiaan liittyvien hankkeiden vähäisyys sosiaalialalla. Positiivisena ilmiönä nähtiin, että miltei kaikilla sosiaalitoimintakäyttäjillä on käytössään tietokone ja pääsy mm. internetiin.

Elokuussa 2004 järjestettiin Kuopion yliopiston sosiaalialan tietohallintoryhmän ja ISO:n toimesta koko Itä-Suomen kattava sosiaalialan tietoteknologian kehittämistapaaminen (SOTIKE). Kahden päivän aikana tarkasteltiin mm. näkymiä sosiaalialan tietoteknologian kehittämisessä, koulutuksessa, yhteistyön vahvistamisesta sekä suunnitteilla olevista hankkeista Itä-Suomessa. Kansallisessa hankkeessa korostetaan tietoteknologian osalta seudullisuutta, alueellisuutta ja yhteistyötä terveydenhuollon kanssa. Hankerahoitusta suunnataan alkuvaiheessa (2005-2006) pohjatöihin, suunnitteluun ja aikaisempien hankkeiden jatkotyöhön. Tarkemmat ohjeet hankeavustusten hakemisesta ovat STM:n julkaisemassa Hakijan oppaassa.

Tutkija Sirpa Kuusisto-Niemi kertoi Sosiaalialan tietoteknologian kehittämistapaamisessa keväällä 2004 tehdystä Itä-Suomen sosiaalihuollon tietotekniikkakartoituksesta.

Keskeinen osa-alue sosiaalialan tietoteknologian kehittämisessä tulee olemaan työprosessien ja palveluprosessien kehittäminen, pelkkä tekniikan kehittäminen ei riitä. Prosesseja tarkastelemalla voidaan parhaiten arvioida teknologian tuottama hyöty toiminnalle ja palveluille. Teknologia voidaan ymmärtää käsitteenä tekniikan ja toiminnan liitoksi. Ihmistyössä toiminnan ja toimintamallien merkitys korostuu vielä enemmän kuin tekninen osa.

Sosiaalialan tietoteknologian kehittämisessä on selkeä positiivinen ilmapiiri koko Itä-Suomen alueella. Kainuussa hallintokokeilu tulee yhdistämään sosiaalitoimen ja sen tietojärjestelmät koko maakunnan alueella. Kainuu on selkeä pilotti alueellisen toiminnan toteutumisessa. Pohjois-Karjalassa on hyvinvointitekniikan kehittämisellä pitkät perinteet jo 1990-luvulta. Honkalampi - säätiö ja ISAK Outokummussa ovat tämän alueen kehittäjiä. Vanhuksiin ja ikääntyneisiin liittyvä teknologia yhdistää monia maakuntia. Kaikkialla kysytään kuinka vanhusten palvelut voidaan järjestää tehokkaammin ja laadukkaammin sekä samalla turvallisesti? Tietoteknologian hyödyntäminen nähdään tällä alueella

vartenotettavana vaihtoehtona.

Merkittävänä panostuksena koko toimialan kehitykselle voidaan nähdä Kuopion yliopistossa vuonna 2000 aloitettu sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon maisterikoulutus. Koulutus tuottaa tietohallinnon asiantuntijoita julkiselle ja yksityiselle sektorille sekä kehittämishankkeisiin. Samoin ammattikorkeakoulut ovat kehittäneet hyvinvointitekniikan ja tietoteknologian koulutustarjontaa sosiaali- ja terveydenhuollon substanssialueille.

Sosiaalialan tietoteknologian ja tietohallinnon kehittäminen on pitkäjänteinen ja vaativa tehtävä. Erilaisten kehittämishankkeiden kautta pääsemme pureutumaan perustien ja peruspalveluiden kehittämiseen. ISO toimii kumppanina sosiaalialan kehittämistyössä mm. olemalla tukena hankkeiden suunnittelussa ja välittämällä hyviä käytäntöjä.

Tietohallinto Itä-Suomen sosiaalitoimissa -selvitys sekä SOTIKE -tapaamisen materiaalit löytyvät ISO:n nettisivuilta. SOTIKE-tapaamisessa oli mukana myös erityisasiantuntija Heli Sahala, jonka tehtävänä on ollut koota sosiaalialan tietoteknologian valtakunnallinen kehittämissuunnitelma.

Kehittäminen osaksi perustustyötä

Sosiaalialan kehittämishankkeessa on tavoitteena, että seuduittain olisi esimerkiksi päiväkotia, vanhusten palvelukeskus, sosiaalitoimisto tai moniammatillinen yksikkö, jolle asiakastyön lisäksi kuuluisi kehittää ja kouluttaa sekä arvioida uusia toimintatapoja. Kehittämisyksiköiden perustamiseen voi hakea STM:ltä hankerahoitusta ja jatkossa niille toivotaan pysyvää valtion avustusta. Itä-Suomessa ministeriön rahoitusta saaneet kolme kehittämisyksikköä liittyivät lastensuojelun seudullisten erityispalveluiden tuottamiseen.

Joensuun seudun lastensuojelun kehittämisyksikkö

Joensuun seudun lastensuojelun kehittämisyksikkö -hanke on käynnistymässä vuoden 2004 lopussa. Hankkeen tarkoituksena on kehittää Joensuun perhekeskuksesta alueellisen tarpeen mukaan toimiva seudullinen lastensuojelun arviointi- ja kehittämisyksikkö. Yhteistyötä tehdään kahdeksan ns. Jyty-kunnan, eri hallinnon alojen, oppilaitosten, ISO:n sekä yksityisen ja kolmannen sektorin kanssa. Hankkeen vetäjäksi palkataan seutukehittäjä perhekeskuksen seudullistamisen koordinoituihin ja käynnistämiseen.

Kehittämistoiminnan tavoitteena on turvata alueen lastensuojelun erityispalvelujen ja -osaamisen saatavuus sekä luoda pysyvä seudullinen palvelurakenne lastensuojelun kriisipalveluihin. Seutuyhteistyön avulla kunnat haluavat lisätä palvelujen suunnitelmallisuutta ja kustannustehokkuutta. Hankkeen aikana tehostetaan lasten ja perheiden kanssa työskentelyyn kehitettyjen työmenetelmien käyttöönottoa. Asiakastyön lisäksi Joensuun seudullisen perhekeskuksen tehtävänä on ohjata ja tukea lastensuojelun kehittämistyötä.

Hankkeen ensisijaisina toiminnallisina tavoitteina on lasten ja nuorten kriisi- ja vastaanottokodin laajentaminen sekä lastensuojelun sijaishuollon palvelujen järjestäminen seutuyhteistyöllä. Seudun kuntien kanssa on neuvoteltu sijais- ja tukiperhepalveluiden järjestämisestä yhteistyössä Pelastakaa Lapset (PELA) ry:n kanssa. Jyty-kunnat haluavat hankkia sijais- ja tukiperheensä keskitetyksi yhdestä paikasta. Uusi toiminta aloitetaan vuoden 2005 alkupuolella. Kriisi- ja vastaanottokotitoiminnan laajentamisen mahdollistaa hankkeeseen osallistuvien kuntien omarahoitusosuus-

della palkattavat kaksi uutta ohjaajaa.

Seutukehittäjän tehtäviin kuuluu myös seudullisten lastensuojelun erityispalvelujen sopimus- ja rahoitusmallien valmistelu. Konkreettinen yhteistyö palvelujen rahoituksessa alkaa vuoden 2005 aikana kuntien sopiessa yhteisellä palvelusopimuksella kahden sijais- ja tukiperhetyöhön erikoistuneen sosiaalityöntekijän työpanoksen ostamisesta PELA ry:ltä.

*Katja Isoaho
e-mail: katja.isoaho@jns.fi*

HYTKES - moniammatillinen seutupalvelu

Keski-Karjalan seudullinen lasten ja nuorten hyvinvointikeskus (HYTKES) on aloittanut toimintansa syksyn 2004 kuluessa. Kolme psykologia, sosiaalityöntekijä ja toimintaterapeutti kehittävät moniammatillista seutupalvelua alueen kuntien peruspalveluiden kanssa. Uudet seutukunnalliset resurssit herättävät paljon odotuksia ja haasteita kumppanien taholta, mutta yhteistyöhön suhtaudutaan toiveikkaasti.

Hytkes toimii moniammatillisuuden, seudullisuuden ja asiakaslähtöisyyden pohjalta. Toisin sanoen asiakkaan tarpeen mukaan katsotaan, millaisella tiimillä ja millä tavoin asioita lähdetään hoitamaan yhdessä asiakkaan kanssa. Tarpeen vaatiessa hytkesläiset jalkautuvat kuntiin, esim. kouluille tai päiväkotiin. Tällainen toimintatapa tuo helpotusta asiakkaille, joille pitkä matka tai työpäivän katkaiseminen hoitoa varten toisi muuten ongelmia. Toisaalta esimerkiksi kouluterveydenhoitaja voi saada työssään uudenlaista tukea, mikä auttaa hänen työssään jaksamisessaan ja työn kehittämisessä. Hytkesin avulla vahvistetaan myös kuntien jo olemassa olevia

toimintoja, esim. koulujen oppilashuoltoryhmiä.

Toiminnan käynnistämisen tukena on hanke, jota vetää seutukehittäjä Terhi Sahlström. Hankkeen puitteissa järjestetään mm. koulutusta ja perustetaan kehittäjätiimejä, joilla mahdollistetaan toiminnan joustava kehittäminen ja toimintatapojen mallintaminen. Kehittäjäpsykologi Anne Piitulainen on yhdessä seutukehittäjän kanssa kiertänyt syksyn ajan kuntia kuulostelemassa yhteistyöhön liittyviä toiveita ja tutustumassa erilaisiin toimintamalleihin. Jokaisella kunnalla on oma organisaatiokulttuurinsa, mikä antaa leimansa Hytkesin toiminnan aloittamiseen. Hyviä toimintatapoja pystytään jatkossa hyödyntämään yhtenäisesti koko Keski-Karjalan alueella.

*Terhi Salström
e-mail: terhi.sahlstrom@kitee.fi*

Pohjois-Savon Sijaishuoltoyksikkö

Pohjois-Savon 23 kuntaa ovat yhdistäneet voimansa ja lähteneet vahvistamaan lastensuojelun sijaishuollon erityisosaamista ja palveluja, perustamalla maakuntaan Pohjois-Savon Sijaishuoltoyksikön STM:n tukemana hankkeena.

Hankkeen tavoitteena on organisoida maakunnan sijaishuollon palveluja tuottava palvelujärjestelmä. Hankkeen osatavoitteet ovat:

- 1) sijaishuollon palvelujen järjestämisen (sijais- ja tukiperheiden rekrytointi, valmennus ja koulutus)
- 2) tiedon tuottaminen sijaishuollosta (tietopankin luominen palvelutarjonasta ja vapaista paikoista)
- 3) sijaishuollon laadun kehittäminen (laatukriteereiden kehittäminen laatu- ja kustannustietoisuuden parantamiseksi, työvälineiden kehittäminen)
- 4) hankkeen arviointi (hankkeen tu-

Pohjois-Savon sijaishuoltoyksikön työntekijät Sirkka Huusko (vas.), Tarja Pitkänen ja Riitta Räsänen.

lokset, hyödyt, vaikuttavuus tulevaa pää- töksentekoa ja kehittämistyötä varten).

Pohjois-Savon Sijaishuoltoyksikössä ovat aloittaneet elokuussa 2004 johtavana sosiaalityöntekijänä Tarja Pitkänen ja syyskuussa sosiaalityöntekijöinä Sirkka Huusko ja Riitta Räsänen. Hankkeelle on perustettu seutukuntien edustajista koottu ohjausryhmä. Kehittämistyötä tehdään yhteistyössä eri toimijoiden ja lähinnä maakunnasta koottujen pienempien ammatillisten asiantuntijaryhmien tuella. Vuoropuhelua sijaishuollon kehittämiseksi käydään mm. seudullisesti järjestettävänä suunnittelu- ja arviointidialogeina.

Sijaishuoltoyksikön työ on käynnistynyt kuntien painotusten mukaisessa kiireellisyysjärjestyksessä: sijaishuollon palveluiden järjestämisen tavoitealueella, perheiden rekrytoinnilla ja uusien sijais- ja tukiperheiden PRIDE - valmennuksella. Ensimmäinen sijais- ja tukiperheiden valmennusryhmä on käynnissä ja toinen alkamassa. Ensimmäiset maakunnan käyttöön valmennetut sijais- ja tukiperheet "valmistuvat" joulukuussa 2004. Maakunnassa jo toimiville sijais- ja tukiperheille, jotka eivät ole saaneet aikanaan valmennusta tarjotaan vuonna 2005 Peräpuu ry:n kehittämiä PRIDE - täydennyskoulutuksia. Sijaishuoltoyksikön sosiaalityöntekijät toimivat PRIDE- kouluttajina yhdessä kokenei-

den sijaisvanhempikouluttajien kanssa.

Toiminnasta tiedotetaan paikallisesti ja järjestetään Info-tilaisuuksia kunnissa. Kunta- ja seutukuntakäynneillä kootaan tietoa lastensuojelun käytännöistä ja eri tahojen tuentatarpeista. Tietoa käytetään kehittämistyön ja tarvittavien tukien, kuten vertaisryhmien, kohdentamiseen. Niin lastensuojelun sosiaalityön erityisosaamisen vahvistamiseksi kuin sijaishuollon hoitomuotona vähemmän- sä olevan perhehoidon toimintaedellytysten parantamiseksi tarvitaan kuntien kanssa keskinäistä vuoropuhelua ja nykyistä selkeämpien käytäntöjen sopimista. Järjestelmällinen tiedon tuottamis- ja laatu- ja laatutyö ostopalvelusopimussuhteisten hoitopaikkojen osalta on tarkoitus toteuttaa vuonna 2005.

Tarja Pitkänen

e-mail: tarja.pitkanen@kuopio.fi

Sijaishuollon kehittämisen asialla

Lastensuojelun sijaishuollon kehittämisessä ISolla on erittäin merkittävä rooli. Etelä-Savossa kehittämistyötä on edistetty yhteistyössä Kasvun Yhteisöjen kanssa. ISON ja Kasvun Yhteisöjen välinen, sopimukseen perustuva kehittäjäkumppanuus on hyvällä tavalla jalkautunut ISON kehittämistyötä sijaishuollon kentälle. Määrätietoisella ja suunnitelmallisella kehittämisyhteistyöl-

lä on tilausta sijaishuollon toimijoiden suunnalta.

Yhteisen kehittämisen painopisteenä on ollut hankemuotoisuus. Hankkeiden edetessä yhteistyölle on pyritty löytämään pysyvämpiä rakenteita, jotka takaavat lastensuojelun sijaishuollon kehittämistyön jatkuvuuden Itä-Suomessa. Yhteistyörakenteeksi on sijaishuollossa, kuten muillakin sosiaalialan sisältöalueilla, muotoutunut oppimis- ja kehittämiskeskukset. Sijaishuollon oppimis- ja kehittämiskeskusta rakennetaan parhaillaan osaksi Kasvun Yhteisöjen organisaatiota. Tavoitteena on vahvistaa yli sektorirajojen tapahtuvaa kehittämistyötä ja keskittää kehittämisvoimaa ja -osaamista.

Sijaishuollon oppimis- ja kehittämiskeskuksen tärkeimpänä haasteena on löytää tapa, jolla se voi avautua Kasvun Yhteisöjen organisaatiosta Itä-Suomen kuntien tueksi sijaishuollon kehittämisessä. Oppimis- ja kehittämiskeskus tarjoaa tulevaisuudessa kumppanuutta kehittämishankkeissa, konsultaatiokysymyksissä ja koulutustarpeissa. Avainsanana toiminnassa on kumppanuus, joka ilmentää oppimis- ja kehittämiskeskusten ja ISON pyrkimystä löytää uusia, innovatiivisia tapoja palvella kuntia erityisosaamista vaativissa kysymyksissä ja tilanteissa.

Oppimis- ja kehittämiskeskusten rakentaminen kytkeytyy voimakkaasti myös Sosiaalialan kansallisen kehittämishankkeen tavoitteisiin alueellisten kehittämisyksiköiden rakentamisesta. Oppimis- ja kehittämiskeskus toimii samojen periaatteiden mukaisesti kuin STM on suunnitelmassaan kaavaillut alueellisille kehittämisyksiköille.

Kasvun Yhteisöt tarjoaa oppimis- ja kehittämiskeskukselle hyvän rakenteen ja puitteet suurena sijaishuollon toimijaorganisaationa panostaen samalla oman työskentelyn kehittämiseen ja sijaishuollon korkean laadun vaalimiseen.

Lisätietoa Kasvun Yhteisöistä löytyy netistä osoitteesta www.kasvu.net

Heikki Soininen

e-mail: heikki.soininen@kasvu.net

Janne Kankaanniemi

e-mail: janne.kankaanniemi@kasvu.net

Seutukehittäjät aloittivat työnsä Pohjois-Karjalassa ja Kainuussa

Sosiaalialan kehittämishankkeen painopistealueina ovat palvelujen turvaaminen seudullista yhteistyötä lisäämällä sekä kehittämis-, koulutus- ja arviointityön vahvistaminen ja koaminen asiakastyötä tekeviin seudullisiin yksiköihin. Seutukehittäjät on palkattu näiden tavoitteiden eteenpäin viejiksi. Pohjois-Karjalan ja Kainuun seutukehittäjät esittäytyvät ja kertovat työstään.

- 1.) Kuka olet ja missä työskentelet?
- 2.) Kerro taustastasi
- 3.) Mitä seutukehittäjän työssäsi konkreettisesti teet? Työsi painopistealueet?
- 4.) Kokemuksiasi seutukehittäjän työstä tähän mennessä
- 5.) Yhteystietosi

Katja Isoaho

1.) Katja Isoaho. 1.12.2004 alkaen toimin seutukehittäjänä Joensuun seudun lastensuojelun kehittämissyksikkö -hankkeessa Joensuun perhekeskuksen tiloissa. Olen toiminut sosiaalihuollon seutukehittäjänä noin 1,5 vuotta Joensuun seudun kuntien lasten ja nuorten erityispalvelujen seutuyhteistyöhankkeessa.

2.) Valmistuttuani Joensuun yliopistosta olen ollut sosiaalityöntekijänä Helsingissä, Itä-Suomen lääninhallituksen Joensuun yksikössä sosiaali- ja terveysosastolla sekä nykyisissä seutukehittäjän tehtävissä Joensuussa.

3.) Tehtävänäni on ollut laatia Joensuun seudun kahdeksan kunnan alueella toimivaa seudulliseen yhteistyöhön perustuvaa lastensuojelun erityispalvelujen toiminta- ja toteutusmallia. Käytännössä olen kartoittanut kuntakohtaisesti kuntien nykyisiä toimintatapoja, resursseja, tarpeita ja toiveita lastensuojelun erityispalvelujen seudullisessa yhteistyössä sekä valmistellut esityksiä Jyty-kuntien peruspalvelutyöryhmälle palvelujen järjestämistavoista. Lisäksi olen laatinut Joensuun seudun perheneuvolojen kanssa Perheneuvonnan seudullista yhteistyösuunnitelmaa, joka konkretisoituu hankehakemuksena Sosiaalialan kehittämishankkeen kehittämisrahoihin.

Kuntakäyntien, työryhmätyöskenteleiden ja keskustelujen seurauksena Jyty-alueella on alkamassa kuntien yhteises-

Pohjois-Karjalan seutukehittäjistä kolme: Anja Sarasoja (vas), Johanna Seppänen ja Katja Isoaho.

tä sitoumuksesta Joensuun seudun lastensuojelun kehittämissyksikkö -hanke, jossa Joensuun perhekeskuksessa käynnistetään kuntien toivomia seudullisia toimintatapoja lastensuojelun erityispalvelujen järjestämisessä, mm. lastensuojelun sijaishuolto. Seutukehittäjän tehtävänä on perhekeskuksen seudullistamisen koordinointi ja käynnistäminen sekä seudullisten lastensuojelun erityispalvelujen sopimus- ja rahoitusmallien valmistelu yhdessä Jyty-kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

4.) Seutukehittäjän työssä on ollut mielenkiintoisinta erilaisiin toimintakulttuureihin tutustuminen - erilaiset tavat tehdä samantapaista työtä eri alueilla ja sektoreilla. Hyviä puolia on ollut mm. työn monipuolisuus ja itsenäisyys.

5.) puh. 050 462 1272, e-mail: katja.isoaho@jns.fi

Terhi Sahlström

1.) Terhi Sahlström ja työskentelen Kiteen kaupungilla, Keski-Karjalan seudullisen lasten ja nuorten hyvinvointikeskuksen käynnistämisen- ja kehittämishankkeessa.

2.) Olen filosofian maisteri ja olen työskennellyt aiemmin viestintäalalla.

3.) Hoidan Hytkesin käynnistämiseen liittyviä käytännön asioita ja kierrän kunnissa kertomassa yhteistyökumppaneille Hytkesistä. Lisäksi hankkeeseen liittyy mm. koulutuksen ja työtapojen mallintamiseen kuuluvia tavoitteita.

4.) Työ on monipuolista ja antoisaa. Harvoin ennättää istua puoltakaan päivää omassa työhuoneessa.

5.) puh. 040 751 6070, e-mail: terhi.sahlstrom@kitee.fi

Anja Sarasoja

1.) Olen Anja Sarasoja ja toimin Pie-

lisen Karjalan seutukehittäjänä.

2.) Aikaisemmin olen toiminut lähes kymmenen vuotta Lieksan sosiaalitoimen eri hankkeissa ja työtehtävissä: ikäihmisten asuinolojen parantaminen (Sokora), virike- ja kerhotoiminnan kehittäminen (Vahuro), esteettömän kutsuohjatus joukkoliikenteen kehittäminen (Kimppakyyti) sekä vanhustyönjohtajana.

3.) Seutusunnittelija-hanke on käynnistynyt 1.9.2004, joten varsinainen toiminta on vasta muotoutumassa. Hankkeen tavoitteena on luoda alueelle yhteinen visio sosiaalipalvelujen tuottamis-tavasta: kunnallisesti, seutukunnallisesti, maakunnallisesti vai ylimaakunnallisesti. Myös erilaisia toimintatapoja tutkaillaan. Liikkeelle hankkeessa lähdetään toimintasuunnitelmalla, jossa nostetaan esiin alueen sosiaalipalveluiden kehittämispainopisteitä. Toimintasuunnitelma työstetään vuoden 2004 loppuun mennessä, joten v. 2005 alussa päästään varsinaisiin kehittämissosioihin "käsiksi".

4.) Seutukehittäjän työ on uutta ja haastavaa, siksi hyvä, että olen saanut aikaisemmin toimia hyvin monipuolisissa työtehtävissä.

5.) puh. 040 756 2276, e-mail: anja.sarasoja@lieksa.fi

Johanna Seppänen

1.) Olen Johanna Seppänen, Pohjois-Karjalan maakunnallinen seutukehittäjä. Hanketta hallinnoi Honkalammen kuntayhtymä, mutta teen hyvin tiivistä yhteistyötä ISON kanssa. Työhuoneeni sijaitsee Niskakadulla Joensuussa.

2.) Koulutukseltani olen yhteiskuntatieteiden maisteri, valmistunut Joensuun yliopistosta yhteiskuntapolitiikan laitokselta. Minulla on kokemusta arviointi- ja opetustyöstä.

3.) Maakunnallisena seutukehittäjänä tehtävänäni on hahmottaa Pohjois-Karjalan sosiaalipalvelujen tilaa ja toimijoita. Kartoitan kuntien kehittämistarpeita sekä mahdollisia kehittämissyksiköitä. Kokoan toimijoita, joilla on samanlaisia kehittämistavoitteita, yhteen pohtimaan yhteistyömahdollisuuksia ja kehittämisen suuntia. Tarjoan kunnille/seuduille lisäresurssin kehittämistyöhön olemalla mukana hankkeiden suunnit-

teluprosessissa ohjaten, kommentoiden ja koordinoiden. Haluan myös viedä kehittämissosaamista eteenpäin esinostamalla esiin onnistuneita kehittämisprosesseja. Hankkeen puitteissa aloitetaan sosiaalialan kehittämissuunnitelma 5.11.2004 alkaen. Sosiaalialan monet toimijat kokoontuvat keskustelemaan sosiaalialan kehittämistarpeista maakunnassa. Olen ylisektoraalinen seutukehittäjä, joten työni painottuu aina tilanteen mukaan.

4.) Seutukehittäjän työssä saan tehdä useita asioita päällekkäin ja limittäin; se sopii minulle. Työn pioneeriluonteesta johtuen työnkuvan hahmottaminen on ollut vaikein tehtävä ja jatkuu edelleen. Viihtynyt olen!

5.) puh. 0500 619 631, e-mail: johanna.seppanen@honkalampi.fi

Kainuun seutukehittäjä Eira Ojalehto.

Eira Ojalehto

1.) Olen Eira Ojalehto. Aloitin työni Kainuun sosiaalialan seutukehittäjä-hankkeessa 17.8.2004. Kainuun kuntien yhteistä hanketta hallinnoi Kajaanin kaupunki ja 1.1.2005 alkaen Kainuun maakuntahallinto. Työpisteeni sijaitsee Kajaanin yliopistokeskuksen alueella, samassa tilassa kuin ISON Kainuun toimipiste.

2.) Olen työskennellyt Kajaanin kaupungilla vuodesta 1990 alkaen, mm. pakolaistyössä, sosiaalipalvelukeskuksen toimeentulokityöryhmässä ja alueosiaalisuudessa. Vuonna 1996 siirryin sosi-

aalityöntekijäksi perheneuvolaan, jossa toimin oman toimien ohella kaksi vuotta myös esimiehenä.

3.) Hankkeen yksi tavoite on Kainuun hallintokokeilutyöryhmien työn yhteensovittaminen ja syventäminen. Muita tavoitteita ovat maakunnallisten kehittämissyksiköiden kartoittaminen ja suunnittelu, henkilöstön täydennyskoulutuksen ja työnohjauksen suunnittelu sekä tiedotus kehittämissuunnitelmasta. Hankkeessa painopisteeksi on määritelty sosiaalityö ja sen asema sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisten tehtävien järjestämisessä sekä sosiaalityön sisällöllinen kehittäminen ja eri työntekijäryhmien työsisältöjen uudelleen arviointi. Suunnittelutyössä ja kehittämisessä ovat tiiviisti mukana käytännön työtä tekevät työntekijät.

Kainuussa seutukehittäjän työn luonne ja sisältö on ehkä toisenlainen kuin monissa muissa seutukunnissa, johtuen Kainuun hallintokokeilusta. Päätös kuntien yhteistyöstä, sitoutuminen ja laajat selvitykset sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta on tehty. Kainuun kunnissa on ollut vuodesta 2001 alkaen käynnissä yhteinen laatuohjelma, joka on osaltaan luonut laajaa eri toimijoiden yhteistyölle. Hallintokokeilun tuoma muutosvaihe vaikuttaa toistaiseksi yleiseen suunnitteluun ja sitä kautta myös seutukehittäjä-hankkeen sisältöihin.

4.) Ensimmäiset kuukaudet ovat kuluneet uuteen työhön orientoitumisessa ja perehtymisessä. Seutukehittäjä on mukana hallintokokeilun valmisteluvaiheen jälkeen perustettavien työryhmien työskentelyssä. Yksi keskeinen työryhmä on Perhepalveluiden työryhmä, jonka sihteerinä toimin. Työryhmän tehtävänä on määritellä perhepalvelujen tulosalueen tehtävät ja strategiat sekä suunnitella, miten palveluja käytännössä järjestetään Kainuun maakunnassa. Työskentelyssä voidaan samalla kartoittaa kehittämiskohteita konkreettisemmin ja suunnitella mahdollisia kokeiluja palveluiden uudelleenorganisoinniksi.

Uskon, että vuoden 2005 aikana päästään keskittymään enemmän myös sosiaalialan sisällöllisiin kysymyksiin.

5.) puh. 044 710 1161, e-mail: eira.ojalehto@kainuu.fi

Maakuntaliitot kumppaneina

ISO-alueella toimii 4 maakuntaliittoa, joilla on paljon yhteistä, mutta osittain eriytyvää toimintaa myös sosiaalialaan liittyen. Parhaillaan on menossa mm. Itä-Suomen suuret tulevaisuuden kysymykset -hanke, jonka tavoitteena on hakea rajallinen määrä sellaisia makrohankkeita ja toimintamalleja, joilla voidaan merkittävästi vauhdittaa itäisen Suomen kehitystä suhteessa muihin valtakunnan osiin. Hanke on viiden maakunnan (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Kainuu, Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo) yhteishanke maakuntaliittojen rahoittamana. Seuraavassa joitakin painotuksia maakunnittain.

Tahto yhteistyöhön luo hyvinvointia Etelä-Savossa ja Itä-Suomessa

Etelä-Savon maakuntaliitto toimii yhteistyöverkostojen kokoajana ja kehittäjäkumppanina muiden Itä-Suomen maakuntaliittojen tapaan. Vahvasti kuntakenttään kiinnittyvänä maakuntaliitto haluaa korostaa kuntien vastuuta hyvinvointipalvelujen kehittämisessä ja järjestämisessä maakunnan asukkailla.

Maakuntaliiton keskeinen tehtävä on toimia aluekehitysviranomaisena. Tässä tehtävässä se kokoaa maakunnan poliittisen tahdon maakunnan kehittämistoimille. Pitkän tähtäyksen strategisia linjauksia sisältävää maakuntasuunnitelmaa tarkistetaan vuonna 2005 uuden maakuntavaltuuston ja -hallituksen aloitettua työnsä. Maakunnan asukkaiden hyvinvointi tulee aiempaa voimakkaammin strategisina linjauksina esille. Tätä ennakoi käynnissä oleva voimakas keskustelu hyvinvointipalvelujen saatavuuden turvaamisesta koko maassa. Hyvinvointipalveluille voidaan luoda perusteet myös aluekehittämisen näkökulmasta. Jo

Maakunta-asiamies Markku Aholainen Etelä-Savon maakuntaliitosta.

nyt nähdään mahdollisuuksia uuden yritystoiminnan synnyttämiseksi hyvinvointipalvelujen piirissä.

Itäsuomalaiset maakunnan liitot aloittavat paraikaa keskustelut maakuntasuunnitelmiin ja sitä kautta myöskin tuleviin maakuntaohjelmiin sisällytettävistä hyvinvointipalvelujen painotuksista. Tämä keskustelu heijastuu myöhemmin myös maakuntaohjelmissa ja tulevan EU-rakennerahasto-ohjelman valmistelussa.

Etelä-Savon maakuntaliitto on aktiivisesti mukana kansallisten sosiaali- ja terveysalan kehittämisohjelmien hankkeiden aktivoijana. Se on mukana koko Itä-Suomeakin koskevissa ohjelmien toimeenpanoissa.

ISON toiminnassa maakuntaliitto haluaa korostaa maakunnallisuuden esiletuomista hankkeiden toteuttamisessa. Itä-Suomessa ohjelmapainotukset on mahdollista ja järkeväkin sopia yhdessä, mutta hankkeiden toteutus on kuitenkin perusteltua toteuttaa painotusten sisällä seutukuntaisesti ja maakunnallisesti. Näin turvataan osaamisen, palveluiden ja kehittämisrakenteiden tasapainoinen itäsuomalainen eteneminen.

Hyvinvointi on keskeinen Pohjois-Savon liiton suunnittelussa

Maakunnan lakisääteiset suunnitteluasiakirjat sisältävät Pohjois-Savossa hyvinvointiosion, maakuntasuunnitelma myös hyvinvointiklusteriosan. Ensimmäinen lakisääteinen Pohjois-Savon maakuntasuunnitelma v. 2020 hyväksyttiin vuonna 2002. Maakuntasuunnitelman hyvinvointipalveluosassa haetaan ratkaisua ikärakenteen myötä kasvavan palvelutarpeen, Itä-Suomen hyvinvointivajeiden ja mahdollisesti niukkenevien resurssien yhtälöön.

Maakuntasuunnittelija Anneli Pehkonen (vas.) ja Pohjois-Savon hyvinvointiklusterin puheenjohtaja Pirkko Kouri.

Maakuntaohjelman ja sen toteuttamissuunnitelman eli TOTSU:n avulla suunnataan hankerahoitusta painopistealueille, vaikkakin valtioneuvoston voimavara-asetus on toistaiseksi vahvempi asiakirja STM:n rahoituksessa. Joka tapauksessa vuoropuhelua liiton, lääninhallituksen ja ISON kanssa tarvitaan. Laadittavana olevassa Kuopion seudun maakuntakaavassa hyvinvointinäkökulman toteuttaminen on välillisempää - mm. työpaikka-alueiden varaukset, asuminen tai kaupan suuryksiköiden sijoittuminen. Itä-Suomen tavoite 1-ohjelmaan v. 2000 - 2006 tuli hyvinvointihankkeita korostava toimintalinja Arkielämän rakenteet, ja STM:n EU-rahoitus suuntautuu työelämän tasa-arvoon maakunnan yhteistyöasiakirjassa.

Viime aikoina on korostunut kuntien alueellinen ja seudullinen yhteistyö palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa. Liitto on tässä prosessissa mukana. Pohjois-Savon palvelumallihankkeessa on laadittu lista tärkeimmistä kehittämistarpeista. Hyvinvointi liiton toiminnassa saa sisältönsä maakunnan eri tahojen osaamisesta ja liiton hyvinvoin-

tiklusterin asiantuntijaryhmän työskentelystä.

Hyvinvointiklusterilla tarkoitetaan sosiaali-, terveys- ja yrityssektorin uudenlaista, verkostomaista yhteistyötapa. Klusteriajattelun ydin ovat yritykset. Hyvinvointiklusteriin sisältyy myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteiden kehittäminen osana tietoyhteiskunnan kehitystä. Hyvinvointiklusteri luo uusia yhteyksiä ja synergiaa palvelutuottajien, yritysten ja tutkimuksen välille. Klusterin toimintatapoja ovat mm. asiantuntijalausuntojen sekä esitysten tekeminen toteuttamisohjelmasta ja hankkeista. Klusteri on myös koordinoitu Itä-Suomen hyvinvointiklustereiden yhteistyötä tapaamisin.

Voi hyvin Pohjois-Karjalassa

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma POKAT 2006 määrittää aluekehityksen tavoitteet. Maakunnan ja sen asukkaiden hyvinvointi nähdään ohjelmassa vahvana tukijalkana, jonka varaan alueen vetovoimaisuus ja elinvoima myös tulevaisuudessa rakentuu. Hyvinvointiklusterin kehittäminen perustuu maakunnan hyvinvointiohjelmassa esitellyille painopistealueille ja niihin liittyviin kehittämistoimenpiteisiin. Hyvinvointiohjelma kokonaisuudessaan sisältyy Pohjois-Karjalan maakuntaohjelmaan.

Hyvinvointiklusterin toteutumisesta Pohjois-Karjalan liitossa vastaa Hyvinvoinnin koordinointi -hanke yhdessä muiden hyvinvointitoimijoiden kanssa. Hankkeen toiminta-aikaa ovat vuodet 2004-2006.

Koordinaattorit Leena Virratvuori (kesk.) ja Pekka Soininen esittelemässä Pohjois-Karjalan liiton toimintaa Terveysmessuilla syksyllä 2004.

Käytännössä tätä työtä toteuttaa kaksi koordinaattoria apunaan Pohjois-Karjalan hyvinvoinnin seurantaryhmä. Työn alla syksyn 2004 ja talven 2005 aikana ovat hyvinvointiohjelman toimeenpanosuunnitelmaan kirjattujen kehittämismuutosten työstäminen. Ajankohtaisina aiheina esiin ovat nousseet erityisesti maakunnallisen hyvinvointikertomuksen kokoaminen ja hyvinvointiteknoogiaan liittyvät kysymykset. Hyvinvoinnin tilaa kuvataan mm. indikaattoreiden avulla, joita työstämään on koottu oma maakunnallinen "indikaattoriryhmä". Hyvinvointikertomus tulee toimimaan kuntien kanssa käytävän keskustelun pohjamateriaalina, joka kertoo nykyhetken hyvinvoinnin tilasta, mutta katsoo ennen kaikkea kohti tulevaisuutta.

Pohjois-Karjalan liiton hyvinvointityön tärkeänä tavoitteena on edistää yksityisen-, julkisen- ja kolmannen sektorin yhteistoimintaa. Hyvinvointi käsitetään tässä yhteydessä laajemmin kuin vain sosiaali- ja terveydenhuollon toimialoina. Hyvinvoinnin edistäminen vaatii uusia toimintamalleja ja perinteisiä sektoreita ylittäviä yhteistyökäytäntöjä. Maakunnalliset, seutukunnalliset ja kunnalliset hyvinvointitoimijat tarvitsevat yhteisiä visioita ja foorumeja, joissa alueen tulevaisuutta ja kehitysmahdollisuuksia pohditaan yhdessä. Pohjois-Karjalan liiton toteuttama hyvinvoinnin edistämistyö kulkee jatkuvassa vuoropuhelussa muiden maakunnallisten ja valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Työnjakoa hiotaan ja vuoropuhelua mm. ISON ja lääninhallituksen kanssa käydään säännöllisesti työkokouksissa.

Sosiaali- ja terveydenhuolto Kainuun maakuntakokeilussa

Kainuussa ja Kainuun liitossa on ahkerasti valmisteltu ensi vuoden alussa käynnistyvää maakuntakokeilua. Maakunta ja kuntayhtymä vastaa 9 kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon (lukuun ottamatta lasten päivähoidon), lukio-, ammattikoulutuksen ja ammatillisen aikuis-koulutuksen järjestämisestä. Lisäksi kuntayhtymä huolehtii aluekehittämisestä, maakunnan edunvalvonnasta sekä yleisestä elinkeinopolitiikasta.

Kainuun hallintokokeilun pääsihteeri Hannu Leskinen ja projektipäällikkö Marita Pikkarainen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valmistelussa on keskeistä asiakasnäkökulma. On pohdittu, kuinka nykyinen pirstaleinen palvelujärjestelmä tulisi koota kokonaisuuksiin, jotka entistä paremmin vastaisivat asiakkaiden tarpeita. Kainuussa ollaan päädytty ratkaisuun, jossa madalletaan/poistetaan perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon raja-aitoja. Tulosalueiksi on tulossa ympäristöterveydenhuolto, terveyden- ja sairaudenhoitopalvelut, perhepalvelut ja vanhuspalvelut. Erityisesti perhepalvelut muodostavat hyvin haasteellisen tulosalueen. Tämä tulosalue sisältää sosiaali- ja perhetyön, vammaispalvelut, äitiys- ja lastenneuvolan, perhesuunnittelun, naistentaudit, äitiys-huollon ja synnytystoiminnan, lasten sekä somaattisen että psykiatrisen erikoissairaanhoidon, nuorten psykiatrisen erikoissairaanhoidon sekä perheneuvolan.

Tällä hetkellä valmistellaan ensi vuoden talousarviota, yhtenäistetään maksuja, taksoja, tukia yms. luodaan yhteisiä toimintaperiaatteita jne.

Koko maakuntakokeilun valmistelusta vastaa pääsihteeri Hannu Leskinen ja sosiaali- ja terveydenhuollon valmistelusta projektipäällikkö Marita Pikkarainen, jotka toimivat Kainuun liitossa ja antavat lisätietoja maakuntakokeilusta. Lisäksi Kainuun liiton kotisivuilta www.kainuu.fi löytyy niin perustietoja kuin ajankohtaistakin maakuntakokeilun valmistelusta.

Tyynelän Kuntoutus- ja Kehittämiskeskus - monipuolinen päihdetyön kehittäjä Pieksänmaalla

Suunnittelija Taina Heino (vas.), kehittämiskeskuksen johtaja Seppo Sulkko ja kuntoutuskeskuksen johtaja Jyrki Koskela.

Tyynelän Kuntoutus- ja Kehittämiskeskus muodostavat yhdessä monipuolisen päihdetyön osaamiskeskuksen. Tyynelän Kuntoutuskeskus tuottaa lyhytkestoisia laitospalveluita. Tyynelän Kehittämiskeskus on erikoistunut etenkin päihdetyön kehittämishankkeisiin, konsultointiin ja koulutukseen. Vaikka molemmat yksiköt toimivat valtakunnallisesti, on niillä myös vahva orientaatio ja kosketuspinta itäsuomalaiseen päihdetyöhön, sen vahvuuksiin ja kehittämistarpeisiin yhteistyössä ISON kanssa.

Kuntoutuskeskus on 25-paikkainen yksikkö, jossa on tarjolla hoito-ohjelmat alkoholi- ja peliongelmaisille sekä perhekuntoutusjakso. Lyhytkestoisuutensa vuoksi hoito-ohjelmat on pyritty rakentamaan siten, että ne mahdollistavat pysähtymisen ja muutokseen motivoinnin sekä muutostyöskentelyn ja ylläpitämisen myös laitospalveluiden jälkeen. Henkilökohtaisessa kuntoutussuunnitelmassa määritellään asiakkaan kanssa hoidon tavoitteet ja sisällöt. Usein kuntoutusohjelmaan liitetään seuranta- eli intervallijakso, jonka tavoitteena on hoitomotivaation vahvistaminen ja kuntoutusohjelman toteutumisen arviointi sekä toipumisprosessin tukeminen. Verkos-

totyö ja asiakkaan palveluketjun toimimisen varmistaminen myös avohoidon aikana kuuluvat Tyynelän hoitoajattelun.

Tyynelän Kehittämiskeskuksen valtakunnallisia palveluita ovat päihdetyön kehittämishankkeiden ohella päihdetyön koulutustoiminta sekä konsultaatio- ja työnohjauspalvelut. Kehittämiskeskus toimii ISON osaamiskeskusverkostossa entistä vahvemmin myös Itä-Suomen päihdetyön oppimis- ja kehittämiskeskusena. Tämän tehtävän myötä on itäsuomalainen yhteistyö- ja toimijaverkosto laajentunut entisestään.

Valtakunnallisia projekteja Tyynelän Kehittämiskeskus on toteuttanut yhteistyössä muiden päihdealan valtakunnallisten toimijatahojen kanssa, kuten jo päättyneet vankiloiden päihdepalveluiden kehittämisprojekti (VP-projekti). Vuonna 2004 on yhteistyössä Ensi- ja Turvakotien liiton kanssa käynnistetty valtakunnallinen Tosi-projekti, jonka kohderyhmänä ovat päihdeitä käyttävät odottavat äidit ja pikkulapsiperheet. Projektin keskeisenä tavoitteena on intensiivisen kotikäyntityön kehittäminen.

Alueellisista toteutuneista projekteista esimerkkinä huumeidenkäyttäjien ammattitukihenkilötoimintaa kehittänyt

Tukeva-projekti, jossa kokeilualueina olivat Pieksämäen seutu, Varkaus, Savonlinna ja Mikkeli. Vuonna 2004 päättyy melko mittava vapautuvien vankien tukiprojekti (Polku-projekti), jota on toteutettu kolmessa vankilassa (Sukeva, Naarajärvi ja Konnunsuo) ja kahdeksalla kokeilupaikkakunnalla (Iisalmi, Sonkajärvi, Kuopio, Mikkeli, Jyväskylä, Lappeenranta, Imatra ja Joutseno). Vuonna 2005 on käynnistymässä valtakunnallinen ikääntyvän väestön päihdepalveluprojekti (Seniори-projekti), jossa mukana mm. Savonlinna ja Pieksämäen seutu. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on kehittää kotiin vietäviä päihdepalveluita. Alueellisia projekteja 2005 käynnistyy rahoituspäätösten jälkeen mm. Räättäli-projekti, jossa kehitetään arviointikäytäntöjä, retkahduksen ehkäisymenetelmiä ja ammatillista tukea kuntouttavassa työtoiminnassa, työharjoittelussa ja työkokeiluissa oleville päihdeongelmaisille. Kohdealueina ovat Pieksämäen seutu ja Savonlinna sekä 2006 mahdollisesti Mikkeli.

Seudullisissa projekteissa toteutuu erilainen tapa tehdä päihdetyötä: jalkautuminen, ennakkoluulottomuus, uskallus ja rohkeus murtaa virastomaisia toimintatapoja sinne missä asiakas elää arkeaan. Asiakkaiden elämäntilanteiden hahmottaminen, niin ongelmien kuin voimavarojenkin kartoittaminen sekä toisenlaisen tulevaisuuden tavoitteellinen suunnittelu mahdollistuvat usein epävirallisissa, "matalan kynnyksen" toimintatavoissa. Esim. järjestöjen ja seurakunnan päihdetyön hyvinä käytöinä korostuvat ihmisten tarpeista lähtevät, lähelle normaalia arkipäivää ulottuvat toimintamallit.

Kokonaisuudessaan päihdetyön oppimis- ja kehittämiskeskusena Tyynelä vahvistaa itäsuomalaisia kehittäjäverkostoja aikaansaamaan pysyviä alueellisia ja seudullisia kehittämiskäytäntöitä, osamista ja kehittämistoimintaa. Osana tätä käynnistettiin syksyllä 2004 laaja-alainen Pohjois-Karjalan päihdetyön kehittäjäverkosto, jossa kootaan päihdetyön hyviä kehittämiskäytäntöjä. Tätä työtä tukee maakunnissa tehty päihdehuoltoselvitykset.

Täydennyskoulutus vahvistumassa

Sosiaalialan täydennyskouluttajia 20.9.2004 Kuopiossa.

Itä-Suomen sosiaalialan täydennyskoulutusorganisaatiot kokoontuivat Kuopiossa syyskuussa 2004 (*k.s. www.isonetti.net/tapahtumat*). Mukana kokoontumisessa oli sekä ensimmäisen että toisen asteen koulutusorganisaatioita eri maakunnista. Päivän aikana keskusteltiin mm. sosiaalialan ammattilaisten odotusten ja täydennyskoulutuksen tarjonnan vastaavuudesta. Koulutustarjontaa on, mutta miten se painottuu?

Tätä keskustelua tuki alueilla tehdyt selvitykset koulutustarpeista ja osaamis-

kartoituksista. Näitä ovat mm. Pohjois-Karjalan sosiaalityön kehittämishankkeelle tehty selvitys sosiaalityöntekijöiden täydennyskoulutustarpeista, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa toteutettu sosiaali- ja terveysalan kielikoulutusselvitys sekä Pohjois-Savosta laajeneva sosiaalialan osaamiskartoitus.

Lisähaasteen, mutta myös mahdollisuuden täydennyskoulutukselle luo jo kauan odotettu lakiehdotus täydennyskoulutusvelvoitteesta, joka on valmis ja etenee parhaillaan. Alueella tehdyt sel-

vitykset osoittivat, että kuntien käytännöt ja resurssit sosiaalialan täydennyskoulutukseen vaihtelevat. Huoli on siitä, miten täydennyskoulutus voidaan resurssoida ja siten vahvistaa osaamisen tasoa läpi henkilöstön.

Tärkeää on seurata millaiseksi täydennyskoulutusten sisällöt muodostuvat. Toivottavasti mukana on yhä enemmän myös uusien oppimiskäsitysten mukaisista työyhteisötasoisista osaamisen vahvistumista. Lisäksi jälleen todettiin, että vain jatkuvalla ”harmaalle alueelle” menemisellä voidaan kasvaa todelliseksi asiantuntijaksi. Hienoa on ollutkin huomata, että esim. internetissä julkaistavaan sosiaalityön asiantuntijaluetteloon on ilmoittautunut moni itäsuomalainen osaaja. Vastaavasti ISON kotisivuilta löytyvässä työnhajaajarekisterissä on 31 työnhajaajan tiedot.

Muina keskusteluteemoina tapaamisessa nousi esille yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tai ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen kouluttajien työnjaot sosiaalialalla. Esim. STEAM-hankkeen jalkauttaminen Itä-Suomessa nähtiin tärkeänä. ISO koordinoi tästä teemasta liittyviä työkokouksia talven 2005 aikana maakunnittain.

Kaikki mukana olleet yhtyivät siihen näkemykseen, että sosiaalialan vaatavuus odottaa vahvaa ja monialaista asiantuntijutta myös jatkossa.

Sosiaali- ja terveysalan tapaamisia Itä-Suomessa

Sosiaali- ja terveysalan toimijat ovat kokoontuneet eri foorumeilla myös viime aikoina. Tätä on tukenut kansallisten sosiaali- ja terveyshankkeiden yhteensovittamistyö valtakunnan tasolla. Sovittamistyössä keskeisenä on ollut elämäntapaajattelu ja osittainen luopuminen sektorilähtöisyydestä.

Alueellisia tapaamisia ovat olleet mm. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton koordinoimat sosiaali- ja terveystalouden kehittämispäivät. Tänä vuonna päivät järjestettiin sekä Kajaanissa että Mikkelissä.

Kuvassa taukojumppaa Mikkelin kehittämispäiviltä.

Tuoreimmat ISO-julkaisut

ISON julkaisusarjan tavoitteena on toimia tiedonvälittäjänä, keskustelun avaajana ja mahdollistajana sekä kehittämisen työkaluna. Alueelliset hyvät käytännöt dokumentoituna mahdollistavat kehittämisen jatkumon.

Syksyllä 2004 ilmestyneessä julkaisussa Puheenvuoroja itäsuomalaisen päihdetyön tulevaisuudesta (ISO-julkaisu 1/2004) päihdetyön toimijat ja asiantuntijat arvioivat päihdetyön itäsuomalaista todellisuutta ja tulevaisuuden haasteita.

Joulukuussa 2004 ilmestyvä sijaisbuollon julkaisu: Kehittämishanke asiantuntijuuden vahvistajana, on ajankohtainen puheenvuoro sijaisbuollon laadun kehittämisestä monitoimijaisessa verkostossa.

Kehittämishanke asiantuntijuuden vahvistajana - julkaisun toimittaja Janne Kankaanniemi (vas.) ja Kasvun Yhteisöjen johtaja Heikki Soininen.

Aikaisempien ISO-julkaisujen aiheita ovat olleet mm. lastensuojelu, vanhustyö sekä vammaisala (ks. www.isonetti.net/palvelut).

ISO-julkaisuja voi tilata sähköpostilla osoitteesta sirpa.blom@kuopio.fi tai soittamalla puh. (017) 183 063.

Julkaisun hinta on 10 euroa/kpl + postikulut.

YHTEYSTIEDOT

ISO/Itä-Suomi, Kuopion toimipiste: Vuorikatu 27 C, 5.krs, 70100 Kuopio

31.12.2004 saakka ma. johtaja Sari Rissanen, puh. (017) 183 061, 044 718 7912, e-mail: sari.rissanen@kuopio.fi

1.1.2005 alkaen johtaja Tarja Kauppila, puh. (017) 183 061, 044 718 7912, e-mail: tarja.kauppila@kuopio.fi

sihteeriasistentti Sirpa Blom, puh. (017) 183 063, 044 288 3230, e-mail: sirpa.blom@kuopio.fi

ISO/Pohjois-Savon yksikkö, Kuopion toimipiste: Vuorikatu 27 C, 5.krs, 70100 Kuopio

yksikön johtaja Johanna Antikainen, puh. (017) 183 064, 044 295 1055, e-mail: johanna.antikainen@kuopio.fi

ISO/Pohjois-Karjalan yksikkö, Joensuun toimipiste: Niskakatu 21, 80100 Joensuu

31.1.2005 saakka ma. yksikön johtaja Soile Syrjäläinen, puh. 040 736 7229, e-mail: soile.syrjalainen@lieksa.fi

1.2.2005 alkaen yksikön johtaja Arja Jämsén, puh. (013) 748 804, 044 279 5037, e-mail: arja.jamsen@jns.fi

ISO/Etelä-Savon yksikkö, Mikkelin toimipiste: Raviradantie 16, 50100 Mikkeli

yksikön johtaja Mali Soininen, puh. (015) 355 6683, 044 520 7109, e-mail: mali.soininen@mikkeliyamk.fi

ISO/Kainuun yksikkö, Kajaanin toimipiste: Seminaarinkatu 2, 87100 Kajaani

yksikön johtaja Ritva Pääkkönen, puh. (08) 613 1048, 044 279 0455, e-mail: ritva.paakkonen@kainuu.com

ISO-yhdistyksen puheenjohtaja: Paavo Kaitokari, puh. (017) 183 001, 050 595 3341, e-mail: paavo.kaitokari@kuopio.fi

ISO-yhdistyksen sihteeri: Marja-Liisa Miettinen, puh. (017) 162 661, 050 378 8022, e-mail: MarjaLiisa.Miettinen@uku.fi

Painopaikka: Kirjapaino Arsmat Oy, Kuopio 2004